

Offerkast, bål af vådhögar.

Väster Häradsvägen mellan Glimåkra
och O. Broby finnes tvänne sådana "bål".
Det en vid gränsen mellan båda socknarna,
vid torpet "Bållapetterns", som juft fått sitt
namn efter det märbelägna bålet, där enl. sägnen
en man en natt skulle mist livet för mardars-
hand. Detta bål ligger på en höjd där vägen
just går genom en furuskog, wadan det är
måst fururis och -pinnar eller -grenar, som
här blivit kastade i en stor hög på banestället.
Men även stenar, tagna utefter vägen, äro här
kastade. Och ännu i våra dagar fortsätter
man med bruket, vilket synes av det friska,
gröna fururis man där esomoftast vid förbi-
färden kan iakttaga. Vid samtal med tvän-
ne äldre personer i dagarna en 75 årig man

Johan Andersson och en 60 årig kvinna, båda boende
 i orten upplysa dessa att de alltid kasta en
 gran ej. pinne ej. en sten på "bålet", såsom de
 här uttrycka ordet. "Varför gör Ni egentligen det?"
 frågar jag. Men på den frågan kan de endast
 svara med "att det brukas så" "att andra göra det."
 (De taga ibland smågrenar ^{en stens} med sig långa strä-
 skor, innan de komma fram till bålet för att
 de ska vara säkra på att ha ^{sådana} till hands.)
 "Loken är att man gärna känner sig illa till
 mods, och ofta särskilt efter solnedgången,
 vid passeraudet av sådana ensligt liggande bål
 och synnerligast sen man gått förbi och sålun-
 da har bålet "på ryggen." Då känner man
 liksom något kallt krypa utefter ryggtavlans
 och hjärtat hoppar i bröstet vid minsta ljud
 baktefter en. Man kan inte värja sig ifrån

den tanken att den avlidnes ande (gäst) orolig
och olycklig, åtminstone tidvis vistas på plats
den, och ibland tycker man sig just se honom
i de mörka skuggor, som trädens stammar i-
bland så fövillande likt framställa för en
upprörd och lättskrämd själ. För att därför
inte gästen skulle följga en och vid ett
lämpligt tillfälle, vid en lämplig plats, göra
en skada på kastad eller offerad snar något
till den dödes hög. Detta kanske (också) alltså för
att blika honom (gästen) när han fordrade detta
offer. Någon anser hellre att snar kastar en
en sten eller pinne på bålet för att binda
gästen vid platsen så att han inte skall
kunna följa efter vandaren, skrämna
honom eller göra honom illa.

C 4.)

3800

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Det par km. längre söderut och c. 2 km. norr
om Kroby utmärkt nämnda väg finnes ett an-
nat bäl. För c. 60 år sen körde här en person,
"Vinna Johnen" kallad, en mörk natt efter en
fest å Kroby Gästis, miste vägen slog huvudet i en
sten och dog. Omedelbart började folk kasta ris
på stenen, vilken ligger nedanför en braut led,
och vaktade den omkomnes syster sökte hindra
och förbjuda åtgörandet ifråga, väkte högen år
från år. de fururis och grenar samt sten
"Inte går ann att bränna upp sådana bäl-
högar" med vet och vilja". Det skulle allt be-
komma den, som försökte tulla på, mycket
idla, i det att, om någon sålunda försökte störa
gästens ensliga frid, denne person näppeligen
dådanefter skulle få någon panna eller nattaro
iföljd av gästens buer och tjut och jämmerrop.

P 5/

3800

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Å andra sidan kan ju skogs- och vådeld
övergå platsen och då får ju gästen skylla sig
själv om hans bål brinner. Någon har dock på-
stått, att en vådhög icke brinner ens för en
vådeld utan att elden "går omkring" högen.

Emellertid torde likväl senast beskrivna bål
nu vara dömt till förintelse enär Brobyvägen
vid rättning och breddning just kommit att
gå fram över bålet plats. Och skall det
vara intressant att se, vad följden härav
kan komma att bli. Om gästen och bålet
kommer att flyttas vid sidan om vägen
och sålunda även i framtiden bliva en
påminnelse och en varnagel för andra, "att
handla och vandra folkligt och vettigt både
in för gud och människor." Att du fören-
darliga människovärde!

26)

3800

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Strax innanför gränsen å Nybyggdens ägor i Örkeneb socken vid sidan av förint omnämnda väg förekommer ett Fredje offerkast, kallat "Åga håle", varest någon långt tillbaka i tiden råkat köra ned och i den skarpa vinterkölde under rusets inflytande legat och frusit ihjäl. Men händelsen hade inträffat så långt tillbaka i tiden att minnet därav var så gott som förgäta och något värmt hjärta ville där aldrig bli i hålan. Icke dess mindre voro vi pojkar i vår gröna ungdom övertygade att det spöskak och att gästablöss ofta syntes vid hålan, varför vi när vi i snökräset måste gå där förbi med all kraft visslas och trallade för att uppelva curaget och sålunda skrämna bort gästerna i st. f. att själva bli bortskrämda.

P. 7)

Vid min 11-12 års ålder hade jag mitt hem, Ekkuults Gamlegård, inte så långt ifrån platsen ifråga, och då ibland om kvällarna skickade far min mig ned till en vid Simontorps bro boende enka: Johans Gunnel, att köpa snus, och då måste man gå förbi bälet. Jag minnes och känner ännu i dag hur blodet "höll på att stelna" på mig vid att jag fick en sådan befattning. Så rädd var jag i början för åka-häle i märker. Och jag försökte på alla sätt om inte armbudet kunde inhiberas "till onsgondagen". En gång sade far till mig: "tag en kapp med dig och kasta på gästen, så tar han dig inte," och genom vidare förklaring över ämnet fick han mig att rent av tro att jag genom dylik åtgärd rent av kunde "binda gästen", om det nu fanns någon, vilket han givetvis förklarade vara intelligenz.

Skriv endast på denna sida!

Ett annat jämförelsevis nybildat bäl lig-
 ger utmed Gisslaboda-vägen sydväst om Lönshoda
 bys någån. Detta kallas "Grötta bäl" efter en
 vagnbond med efternamnet Grötte, vilken här helt
 hastigt dog efter att i ett par gårdar längre västerut
 ha "företit sig på fel- eller surmjölk. Detta som
 hände för c. 35 år sen, var således ingen vaddöd, men
 icke förtv böjades Lönshoditema, som ännu äro
 mera traditionstroga eller kanske hellre skrock-
 fulla och vidskepliga, genast att pasta grenar på
 platsen för händelsen emi de tra "att Gröttes
 fredlöse and, som här anses uppehålla sig i fisut-
 lig gastahamn, i motsatt fall gör dem illa, och
 icke blott dem personligen utan kan skada även
 sträcka sig till deras familj och egendom (kreatur).
 Naturligtvis är räddslan för sådana hastigt avlidna störst
 när dessa "haft or om sig" att vara kunniga i lotteri o troceeri.
 Såsom här "Där det spökar och ^{står endast på denna sida!} blås lyser om natten."

Bål.

Förut har jag beskrivit ett bål inom O. Broby socken, O. Göringe härad å en plats, var-
est en person kört ihjäl sig i slutet av 1880:
talet, och huru hans syster sökte förbjuda och
förhindra att bål blev uppkastat å platsen.

Da bålet icke dess mindre väste i höjden tog
hon sig före en vacker dag år 1893 eller 94, da
hon med sina bägge drängar m. fl. ködde till
Broby marknad, att hon stannade mitt för bål-
let och befälde en av drängarna tulla på det
torra risbålet, vilket sålunda förintades, men ett
par spjurar hade åsett händelsen och på kiv sam-
lade dessa ihop en drubbelt så stor hög som förut.

Och Fruen, som befället om högens uppeldning fick sin
stora gård avbränd tvänne gångar samt blev själv
nära nog sinnessjuk, innan hon dog. Bränna bål är farligt.

Forstenade djur.

3800

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

På två särskilda ställen inom Glim-
åkra samhälle finnes forstenade ormar,
av vilka den ene, den å den s. k. armstenen
å Åka backe är mycket tydlig och visar en
mycket lång orm i upphöjd relief, riktigt
austrincinalig för betraktaren, som känner
dess historia cf. saga: huru en liten flicka,
som plöckade bär, helt plötsligt blev förföljd
av en jättelång orm och sprang upp på en
hög sten för att finna skydd. Men ormen,
som repte sig på stjärten var högre än stensen
och skulle just hugga flickan, då hon föll på knä och bad:
"O Gud, barmhärtig, som har barnen kär,
Sänd mig en ängel, som mig hjälper här,
Till sten blev ormen i samma stund,
Orörlig, stelnad med spärnad mun."